

INCA *DELS ORONS* REVISTA

Número 24. NOVEMBRE 1990. Preu: 100 ptes.

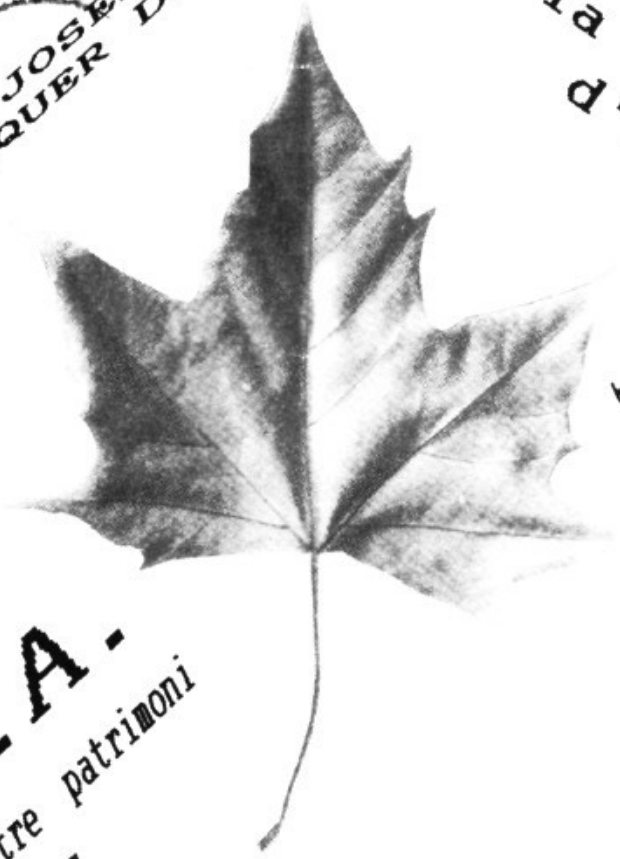
Estimem

la nostra llengua

**MOSSÈN PERE JOSEP LLOMPART,
UN GRAN INQUER DESCONEGUT**

**DEMOGRAFIA D'INCA
EN EL SEGLE XIV**

**Arnau Fontanet,
la bona marxa
d'un atleta**

**El ca rater
i la caça de rates**

A-R-C-A.
*a la recerca del nostre patrimoni
arquitectònic*

Socio política a Inca a la
primera meitat del segle XX.
Aproximació històrica.

INCA REVISTA

REDACCIÓ

Antoni Armengol,
Francesca Cortès, Pere Castelló,
Bernardí Seguí i Josep Mayans.

CONFECCIÓ

Antònia Llobera, Antònia París,
Paula Dalià i Cati Ramis.

COL·LABORACIONS

Foto Payeras, Foto QSS, Jaume Armengol, Joan Guasp, Pere Fiol Torrella, Llorenç Payeras, ADENA, Paula Valriu, Sebastià Llabrés, Guillem Coll i Pere J. Alcina i Rafel Seguí.

ADMINISTRACIÓ

Cati Ferrà, Llorenç Sastre i Margalida Mulet.

PUBLICITAT I SUBSCRIPCIONS

Bernardí. Telèfon 50.46.93

IMPRESSIÓ

Imprempta Molinos, S.A. Inca.

DIPÒSIT LEGAL

PM 451-1986.

EDITA

Inca Revista. OBRA CULTURAL BALEAR d'Inca.

Apartat de Correus, 156.

Telèfon 50.12.25.

NOTA.- Les responsabilitats dels articles recauran únicament damunt de llurs autors.

Botiga
La Florida
Plaça Espanya, 19
Inca (Mallorca)

FOTO ESTUDI

palmer, 8
Inca T 505763

MINOLTA

distribuidor
oficial

FOTOGRAFIA

PROFESSIONAL

REVELATGES

La llengua,
feina
de tots

FABRICA D'ARTICLES DE PELL
guants
bosses
peces de vestit
i marroquineria en general

Gran Via de Colon INCA Telefon 50 19 00

Dijous Bo

El Dijous Bo és qualque cosa més que una fira comarcal amb el seu robatge folclòric. Se'n poden donar moltes de visions des de punts de vista polítics, socials o mercantils però a hores d'ara ha esdevingut un aconeixement més profund i més simptomàtic. El Dijous Bo és la revàlida d'Inca com a poble. Saber organitzar tot això al llarg dels temps i superant l'erosió dels esdeveniments i les contrarietats humanes és un indicatiu de maduresa popular.

Una població que sap mantenir any rera any una tal moguda amb aquest carisme i poder de convocatòria i amb aquest impacte al llarg i ample de tota l'illa és una ciutat en tot el sentit de la paraula.

INSTITUTO DE BELLEZA Cond-Estetic

ABIERTO DE LUNES A SABADO

PELUQUERIA Y ESTETICA

- METODO DE EQUILIBRIO NATURAL PIROCHE
- DEPILACION ELECTRICA
- SAUNA Y SOLARIUM

GIMNASIA ACTIVA Y PASIVA

YOGA RELAJACION - REHABILITACION ESPALDA
POSTURAS AL ALCANCE DE TODOS
PROFESORA TITULADA

Avda. d'Alcúdia, 6-1.º - Tel. 50 31 66 - INCA

Una nova entitat, el Centre Cultural Andalús

Integrar l'immigrant andalús a la societat inquera

Després d'una etapa inicial amb una junta gestora, el passat més d'abril en una assemblea extraordinària es va anomenar la primera Junta Directiva per dos anys. En formen part les següents persones: President, Andrés Vega Delgado; Vicepresident, Mercedes Lara Carrasco; Secretària General, Antònia Rosa Aloy; Delegat Cultural, Luis Contreras Pino; Delegat Social, Bartomeu Vela Torres; Tresorer, Pep Vela Lara; Interventor, Rafael Guerrero i Vocals, Angeles Romero, Joaquim Barrera, Francisco Reina, Ramon Navarrete, Teófilo Navarrete, Esperança Campins i Josefina Navarro.

Aquesta nova entitat té el seu local social al Bar Olimpia, a la Plaça des Campet des Tren, segons la nova Junta un dels objectius fonamentals és ajudar a la integració de l'immigrant andalús a la societat inquera. Per això una de les activitats programades és la realització d'un curset de català i cultura. Pensen també dur

a terme altres activitat com un curset de cuina andalusa, un curset de sevillanes, mecanografia,

PUB

C/Jaume Armengol
Nº 74 Inca

PARSA - FORLADY

EQUIPAMIENTO DE COCINAS

Pza España, 24 · Tel. 501013

INCA

A.R.C.A. intentant salvar el que resta del nostre patrimoni arquitectònic

AMB POCs MITJANS HUMANS I ECONÒMICS PERÒ AMB UNA GRAN EMPENTA I RIQUESA DE MOTIVACIONS L'ASSOCIACIÓ A.R.C.A. SEGUEIX SALVANT VALORS HISTÒRICS, ARTÍSTICS I, TAL VEGADA, CONCIÈNCIES.

La llista de pèrdues del nostre patrimoni arquitectònic durant els tres darrers anys és tan coneguda per persones mitjanament informades com preocupant per aquelles que a més d'informació tenen cultura.

Davant aquests fets ARCA hi veu una explicació d'especulació pura i dura i contempla com l'Administració Pública pateix algunes vegades d'impotència legal, altres de lentitud o poca imaginació. Inclús no descarta casos en que podria esser presumpte col·laboradora d'aquestes destruccions. Els Ajuntaments de Palma i de Muro i la mateixa Conselleria d'Obres Públiques són algunes de les institucions que ARCA acusa en un dels seus comunicats.

SAEZ-TORRENS, S.A.
Concesionario Citroën

CITROËN

C/. Juan de Austria, 104-110
Teléfono 50 12 52
07300 INCA (Baleares)

ASSOCIACIÓ PER A LA REVITALITZACIÓ
DELS CENTRES ANTICS

Carrer de la Pau, 5
07012 PALMA. Tel. 71 95 31
Oficines: De dilluns a divendres
de 17 a 20 h.

Com moltes altres associacions semblants ARCA va néixer quan ja era un poc tard. No és una ocupació de quatre desenfocats, si no una resposta mínima d'un poble que pateix un expoli: la pèrdua d'un llegat històric i artístic.

Dia rera dia ARCA fa estudis, recluta socis, recapta fons, informa, cataloga, evita destruccions i vol amparar, amb l'ajut de tots, tot un repertori de casals de poble, aljubs, canaletes, ermites, marjades, possessions, molins i tota una riquesa cultural i etnològica que està indefensa i desprotegida.

La gent d'ARCA, i molts més, patiran vergonya si han de transmetre als qui venguin darrera una terra despersonalitzada i òrfena de caràcter i d'Història.

Un dels seus socis, el conegut articulista Antoni Serra, escriu a ULTIMA HORA que hi està afiliat " porque me hace sentir más civilizado.." i també perquè és una d'aquestes societats a les quals "...uno tiene que pertenecer por instinto natural, por ser ciudadano de una urbe y de una sociedad que fundamenta su presente y su futuro en el prestigio de la cultura, de la historia i de la capacidad cívica."

PREMIS
31 DE DESEMBRE
1.990

Carrer can Vidal, 36

07300 INCA (MALLORCA)

PERELLÓ
AUTOESCUELA

Preparación para la obtención del los permisos de la clase:
A1, A2, B1, B2, y C1 (Camión)

Clases TEORICAS y PRACTICAS durante todo el día
Bisbe Llompart, 111 Entl. Tel. 50 28 64. INCA

Socio política a Inca a la primera meitat del segle XX. Aproximació històrica.

per Jaume Armengol

Ens centrarem fonamentalment en el període de la Monarquia Constitucional d'Alfons XIII. Sabem que aleshores era vigent la Constitució de Cánovas. Hi havia només els dos partits de torn: Conservadors i Liberals. Posteriorment i per diverses escissions d'aquells dos naixeren el Maurista i el Progressista. Tanmateix la gran majoria de població inquera no es sent identificada i si vota majoritàriament als liberals és degut a que aquests aglutinen tot el vot progressista d'Inca i al Republicanisme molt arrelat. Republicans de diverses tendències: Federalistes seguidors de Pi i Margall, Radicals i Socialistes-Republicans. S'ha de dir que a diferència de l'actualitat la classe treballadora inquera no sent cap tendència, ni pels socialistes estatals, ni tampoc pel comunisme. Tampoc des del caire sindical s'hi sent identificada amb el sindicat socialista. Els treballadors inquers, pel contrari, donen la confiança absoluta a líders com Antoni Bestard, un significatiu cap obrer, anarcosindicalista i fundador de la CNT juntament amb Ordines. El llibertalisme arrela en la classe treballadora. No resulta estrany, doncs, que per aquells anys funcionin a Inca diversos cercles obrers i que en ells es parli fins i tot de Ferrer i Guàrdia.

També cal esmentar, a més dels partits de govern i l'anarcosindicalisme, afegint-hi els republicans, determinats cercles catòlics i de caire clarament conservador que no combreguen amb els

EN JAUME ARMENGOL I PASQUAL,
BATLE D'INCA PEL PARTIT LIBERAL
PROGRESSISTA.

partits estatals de dreta. Al capdavant d'ells hem de col·locar Miquel Duran i Saurina d'ideologia conservadora, seguidor de l'ideari polític d'en Prat de la Riba i Francesc Cambó, líders de Lliga Catalana. El Seu Cercle d'Obrers Catòlics és el fidel reflexe del que acabam de dir, sense oblidarnos de la premsa que fundà i

mantingué de miracle i que, a més a més, hi col·laboraren homes de idèntica ideologia a la seva, propers als Centre Regionalista que va presidir Guillem Forteza.

Passem a analitzar un mica els partits del poder, els quals varen tornar-se, fins el cop d'estat d'en Primo. Ja hem dit que el Partit Liberal és sovintment el majoritari a Inca, sobretot durant el període comprès entre 1890 i 1917. Era aleshores cap del Partit Liberal i membre de l'Executiva en Jaume Armengol i Pasqual, advocat en exercici. Prest comencen les tensions entre les dues ales i arriben al punt de l'escisió. A Inca també el partit es veu dividit en dos bàndols irreconciliables: la fracció conservadora comandada per Domingo Alzina i la fracció progressista comandada per Jaume Armengol. Un cop produïda l'escisió definitiva, neix a tot l'Estat el Partit Liberal Progressista de l'ala més avançada. Una breu anàlisi del vot inquer al llarg dels anys es confirma que l'ala progressista aportava al partit un vot populista, fins i tot el vot dels republicans en les diverses tendències.

Foren alcaldes del Partit Liberal en Domingo Alzina, en Jaume Armengol, "*es metge nou*", abans de la divisió. Del progressisme en Jaume Armengol i en Francesc Llabrés.

El Partit Liberal, després de l'escisió, restà en mans de Domingo Alzina i Josep Amengual, propietari el primer i metge el segon.

El Partit Conservador aglutinava l'*aristocràcia rural*, propietaris i primers fabricants de calçats, si bé aquests s'integraren posteriorment en el Maurisme. El líder més significatiu del Partit Maurista fou en Gelabert i del Partit Conservador en Vidal, notari de professió.

Fora de la legalitat cova el

CA'S CATALÀ, FÀBRICA DE CURTITS AVUI DESAPAREGUDA I QUE ES TROBAVA A LA GRAN VIA DE COLOM.

republicanisme i comença a prendre una certa força la UGT. Els primers líders del republicanisme foren en Pujades que més endavant serà el primer batle de la República, Radical, i Antoni Mateu, de primer d'Acció Republicana i després d'Esquerra Republicana Balear, darrer batle republicà d'Inca i afusellat al cementeri de Ciutat de Mallorca. Morí en defensa de les llibertats juntament amb els seus companys de partit en Qués i n'Emili Darder, i amb el socialista Alexandre Jaume (PSOE).

Des del primer terç de segle cal esmentar tres fets cabdals: 1) La progressiva evolució i consolidació de la indústria del

calçat; 2) El Quarter d'Infanteria per allotjar un Regiment que també representà molt en el localisme inquer; 3) Les grans vagues obres, en especial la de 1919, a conseqüència de la Primera Guerra Mundial, anomenada també vaga de les subsistències. La classe treballadora inquera sortí al carrer i posà setge als magatzems d'alimentació.

Envers el món social i laboral ja hem esmentat el domini gairebé absolut de l'anarco-sindicalisme. Aquest fet es confirma plenament en el 1913 en que la classe treballadora inquera opta massivament per l'anarquisme. Cal destacar la feina de Joan Marroig i Vicens, entusiasta propagador de l'anarco-sindicalisme. Cal citar també les societats inquieres més importants d'aleshores: "La Justicia" i "El Progreso", la primera de sabaters i la segona de picapedrers, ambdues es defineixen com anarco-sindicalistes. Més envant, el 1919 es produeix a Inca la vaga més important de tota la seva història. Es duu a terme el 15 d'abril en solidaritat amb la detenció el dia anterior dels líders anarquistes a conseqüència d'un míting. Entre les detinguts hi trobam: Antoni Bestard, Antoni Torrens, A. París, Miquel Ferrer i Llorenç Gelabert. Durant els primers mesos de 1919 les vagues s'estenen a Inca i es posa de manifest l'ideari cenetista.

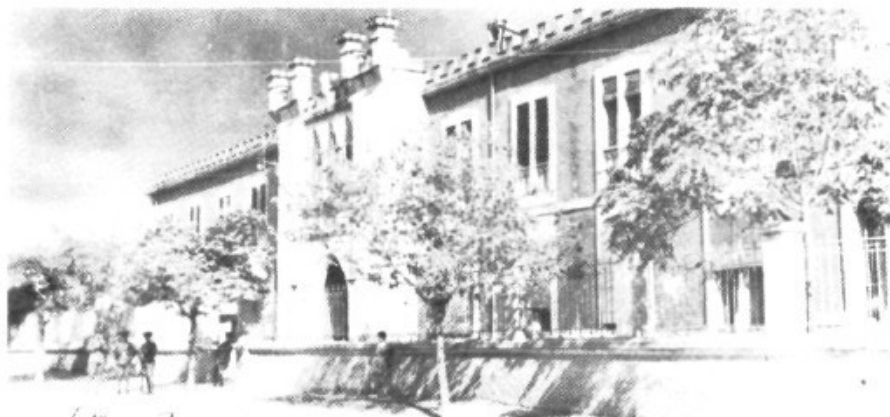
INCA FOU UN NUCLI
D'ANARCO-SINDICALISME
DURANT EL PRIMER TERÇ
DEL SEGLE XX.

Els inquers fan la vaga en solidaritat amb els treballadors de "La Canadiense" de Barcelona. Dia 20 de febrer del mateix any en du a terme una manifestació contra el batle d'Inca, Domingo Alzina, i dia 24 l'exèrcit es llança al carrer per aturar la situació de vaga permanent i de contínues manifestacions.

Els líders laborals foren, doncs, cenetistes. A la gran vaga inquera parlaren els caps de la CNT, Joan Perona, Antoni Sánchez, Joan Marroig i Antoni Bestard.

***APORTACIÓ AL CONVENI DE
NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA*

Prensa Forana de Mallorca i la Conselleria de Cultura,
Educató i Esport del Govern

Fotos
V. Rovello
INCA

Estudi demogràfic d'Inca al segle XIV

A PARTIR DE L'ESTUDI FET PER L'HISTORIADOR INQUER ANSELM FERRETJANS CONTINUAM EL COMENTARI DEL NOSTRE COL·LABORADOR BERNAT FORTEZA EN TORN A AQUESTA OBRA D'INVESTIGACIÓ VALUOSA EN SI MATEIXA I DE MANERA MOLT ESPECIAL PELS INQUERS.

Fer un estudi minuciós d'aquest llibre en poc espai és un tant difícil, però ententarem explicar i desentranyellar breument el seu contingut. Val la pena conèixer els nostres avantpassats de fa 600 anys.

Al començament del llibre l'autor ens dona unes pinzellades d'Inca dintre del context geogràfic i històric fent referència al *repartiment* del terme d'Inca:

Patrimoni Reial: 4.600,80 hectàrees.

Patrimoni de l'Infant Pere i els seus: 533, 92 hectàrees.

Patrimoni del Paborde de Tarragona: 852,04 hectàrees.

Patrimoni dels homes de Barcelona: 3.033,12 hectàrees.

Patrimoni dels marsellesos: 1.108,08 hectàrees.

Patrimoni de Pere Martell i Berenguer de Monreal: 227,20 hectàrees.

Però el que realment ens interessa és el *Morabatí*. Podem dir que el *Morabatí* és de naturalesa fiscal, és un impost que es pagava cada set anys i havien de pagar-lo tots el veïns que posseïssin patrimoni de deu o més lliures i habitassin en un llar independent. D'aquest pagament es por treure la conclusió del nombre de llars existents. També podem conèixer la configuració demogràfica, no sempre exacta ja que els eclesiàstics, cavallers,

DEMOGRAFIA D'INCA EN EL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XIV

ANSELM FERRETJANS LLOMPART

moneders i familiars de la casa reial no pagaven aquest impost. Tampoc pagaven els qui no tenien recursos, per no estar emancipats o per no tenir edat mínima. Segons el propi autor "...els morabatins d'Inca de 1329 i 1336, font única en la seva tipologia, ens permeten aproximar-nos a l'estudi de la demografia d'aquesta ciutat".

D'aquest estudi d'investigació treim que l'any 1329 pagaven morabatí 1.012 veïns, això representa uns 4.275 habitants i l'any 1336 pagaven morabatí 1.329 veïns, representant 6.165 habitants.

Del seu caràcter fiscal i demogràfic en poden treure algunes conclusions:

- * Conèixer els oficis i professions.
- * Elaboració d'un plànol de la ciutat d'Inca en el segle XIV.
- * Conèixer els llinatges més freqüents d'aquest segle i les seves variacions.
- * També apareixen expressions toponòmiques acompanyant al nom del veí.
- * En aquell temps ja existien els malsnom, encara que siguin pocs: *Cap de Bou, Matamulers, Grassa, Japarut, etc.*
- * També coneixem els llinatges jueus més usuals: *Cresques, Sagrassa, Cardo, Bennono, etc.*
- * Entre 1329 i 1336 hi ha una puja demogràfica. Això suposa un augment de la població.
- * Els morabatins ens serveixen per fer una anàlisi antroponímica dels veïns.

L'autor ens mostra tota una relació sobre la distribució dels contribuents i quantitats de morabatins recaptats 1329 i 1336 per illetes. També hi ha un apèndix documental sobre les rebudes del monedatge d'Inca als anys esmentats. Tot això ens dóna una idea de la importància socioeconòmica d'Inca en el primer terç del segle XIV.

El treball, que mereix tot el nostre reconeixement, ens porta a animar a l'autor a que segueixi investigant sobre el nostre passat, que tan poc coneixem. Com també feim una crida a altres persones a ajuntar els seus esforços a fi de que pugui sortir prest la HISTÒRIA D'INCA que tots els inquers volen

CONCESIONARIO OFICIAL

Automotor Inca s.a.

EXPOSICION Y VENTA

CÁRRETERA PALMA ALCUDIA, KM 29 (Junto Gasolinera)
Tel. (971) 50 16 50 - 54
07300 INCA (MALLORCA)

Sábados por la mañana abierto

DISCOS

C. VIDAL, 51 TL. 88.02.83

Espirafocs

LLIBRES

Bisbe Liompart, 127 - Tel. 50 25 35

07300 INCA - Mallorca

ERA ONCLE DEL BISBE LLOMPART

EL SEGLE XIX A MALLORCA ÉS UN SEGLE DE FOSCOR I DE LLUMS, DE COMPLEXITAT I D'ENCERTAMENTS, I AQUEST BON INQUER N'ÉS UNA FIGURA SENYERA DE L'ESGLÉSIA MALLORQUINA D'AQUELL TEMPS.

Mossèn Pere Josep Llompart i Campins, 1807-1893

Pere Fiol i Tornila

No he esbrinat encara molts detalls de la vida d'aquest home però si els suficients per admirar-lo de bon de veres. Era oncle del bisbe Llompart a qui tenim dedicat un carrer a la nostra ciutat i pot ser que la repetició del llinatge ha fet que ens volguéssim estalviar un deute que tenim amb ell.

Nascut a Inca l'any 1807 passa a estudiar al Seminari de Mallorca quan encara era adolescent. El seminari és un reflex de la vida de Mallorca. Quan els aires lliberals dominaven es veia asfixiat i inclús fou suprimit el 10-07-1812 perquè es necessitaven aquelles instal·lacions i les del Col·legi de la Sapiència per aixoplugar-hi 122 cadets i llurs criats i assistents. Fou tancat també els anys 1821 i 1836.

ELS UNIFORMES EREN ATRAIENTS

El Seminari sols era el que ara anomenen un Col·legi Major on hi residien els estudiants que cada dia anaven a escoltar les lliçons que es dictaven a la Universitat. Així va començar el nostre inquer aprofitant molt bé l'ensenyament que allà es donava. Molts de joves mallorquins foren atrets aleshores per les dèries militaristes. Els militars se sentien els salvadors d'un país

****APORTACIÓ AL CONVENI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA***

Prensa Forana de Mallorca i la Conselleria de Cultura,
Educació i Esport del Govern

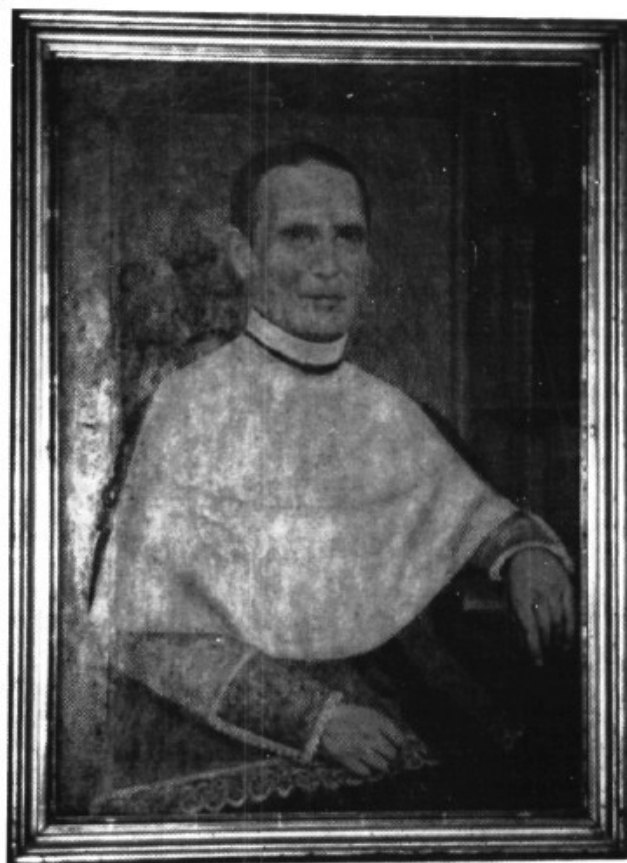

FOTO: Payeras

que s'anava desfent com una calça. Les manifestacions militars eren molt vistoses i els uniformes dels joves cadetes eren força atractius.

Les faccions polítiques eren moltes. Uns volien que el Rei posàs les coses a son centre perquè tot era un desgavell. Altres es feien enfora de la persona de don Ferran i s'inclinaven per la monarquia carlista, i el carlisme anava més cap a la dreta, representava més ordre i més seguretat, mentre que un tercer grup sols volia la Constitució i exaltava la llibertat que d'ella rajava enfront de velles servituds. Guerres carlistes, aixecament militars, restauracions, regències, períodes moderats, períodes progressistes, tot això bullia dins la nostra Mallorca i cal dir que el clergat hi tenia les mans i el cor de bona manera.

EL BISBE S'EXILIA A MARSELLA

Pere Josep es troba en altres problemes. Sent l'atracció d'aquest món nou que neix i que també el fascina. Experimenta l'estretor de ca-seva davant haver-lo de tenir lluny de casa i haver-li de pagar la manutenció i uns estudis. Però ell vol esser capellà. El bisbe de Mallorca ha encarregat la formació dels seminaristes (1824) al Vicari de Marratxí, el Dr. Antoni Jaume, i al Vicari de Sant Miquel de Ciutat, , el Dr. Jaume Gibert i Melià. Aquell any el nostre Pere Josep apareix com a fàmul del Seminari, o sigui que es guanyarà l'estatge i la manutenció fent els diferents serveis que s'han de fer a la casa. Aquell mateix any, davant la marcada situació absolutista que prenién les coses, el bisbe González Vallejo deixa Mallorca i s'exilia a Marsella.

Les Universitats d'Espanya també estaven terriblement remogudes. El xoc dels diferents corrents ideològics era molt fort i es veia agreujat per la manca de recursos econòmics. Recursos que a uns i a altres polítics les sabia greu donar on

s'anaven congriant ideologies contràries als propis interessos. Això i la manca real de diners feu que es tancassin les Universitats de Canàries i la nostra. Dia 11-02-1830 era tancada la nostra i els seminaristes quedaren al carrer. Pel desembre de l'any anterior ja s'havien vinculades les Càtedres mallorquines a la Universitat de Cervera. L'any 1832, per proximitat geogràfica, passaren a la de València.

Aquest mara màgnum posà al bisbe de Mallorca, Dr. Antoni Pérez de Hirias, davant la necessitat de convertir el Seminari, lloc d'estatge per a 48 seminaristes, en casa a on a més d'això hi hagués unes aules per a impartir les matèries pròpies del estudis sacerdotals, patis d'esbarjo per a una jovensa que no podia estar quieta un dia i un altre, més habitacions perquè calia que el número de seminaristes anàs creixent.

En la creació de càtedres que fa el senyor Bisbe l'any 1830, el Diaca Pere Josep Llopart i Campins hi figura com professor del tercer any de Filosofia. L'any següent obtengué una beca per a poder estudiar Teologia Moral, Sagrada Escriptura, Història de l'Església i Litúrgia al temps que seguirà essent professor de Filosofia. Lany 1832 el trobam que és el Mestre de Patges i com a tal viu i menja al Palau Episcopal.

AIGÜES REMOGUDES

Per ara ens són desconeguts els primers anys de ministeri sacerdotal de Mn. Pere Josep. Cal dir que les aigües anaven molt remogudes. El bisbe tenia les mans fermades ja que la Diputació Provincial era molt exigent en matèria política a l'hora d'aprovar certs temes per a proveir els càrrecs aclesiàstics. Se vestia de gran zel per a la causa de l'Església, però eren molt estrictes demanant bona moralitat

del subjecte, instrucció competent i fervent adhesió al Govern Sa Magestat, cosa que feia que amb molta facilitat els papers quedassin entrebancats i no arribassin. El mateix bisbe es reclogué voluntàriament a Lluç i Andratx davant les contínues travetes que li posaven.

EL NÚMERO UN

El bisbe Rafel Manso no arribà a encalantir la cadira de Mallorca i altra cosa va esser quan fou designat per ocupar la nostra seu l'algaidí Miquel Salvà i Munar (1851-1873) Entrava a Mallorca el 12 d'Abril i el dia 2 de Maig ja convocava oposicions a Rector. Dia 22 de Juliol hi hagué l'examen de traducció llatina del Catecisme del Concili de Trento. Dia 23 examen de Teologia Moral i casos de consciència i el dia 24 un sermó. Tot es feu per escrit i la puntuació més alta correspongué al prevere inquer a qui li correspongué la rectoria de Sóller.

RECTOR DE SÓLLER, SANTA EULÀLIA I DEL SEMINARI

Pocs anys estigué al comellar solleric, però sí els suficients per omplir-los del dinamisme de la seva persona, sobresortint la forta preocupació que tengué perquè l'ensenyament arribàs a tot el poble, sobretot a la dona, que era la que estava en pitjors condicions. El resultat de sos esforços fou l'arribada Mallorca i son establiment a Sóller, de les Escolàpies, institució que treballà allà de 1857 a 1973.

El mateix any 1857 el trobam de rector a Santa Eulàlia, però fins el quatre d'abril de 1858 perquè quan el llucmajorer Mateu Jaume i Garau es creat bisbe de Menorca, deixà el càrrec de Rector del Seminari i Mn. Pere Josep fou posat al front d'aquesta Institució Diocesana.

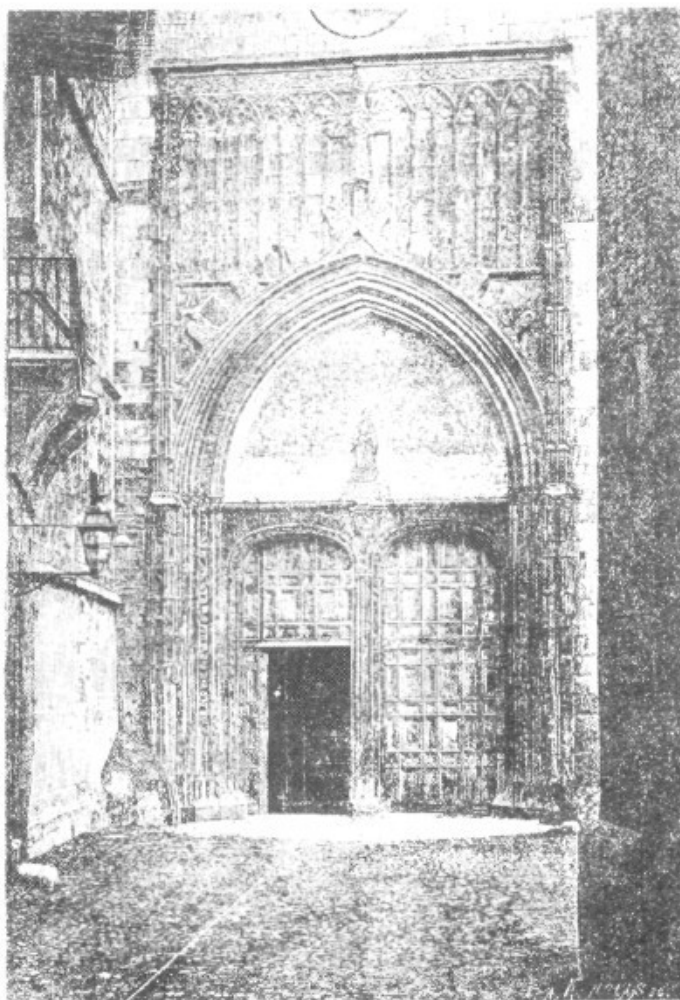
Fou Rector del Seminari des de 1858 fins a 1893. El càrrec més llarg que tingué i que compartí amb el de Canonge Magistral de la Seu mallorquina. Fou un excel·lent administrador i, amb la tenacitat que sempre ha caracteritzat el nostre caràcter inquer, renuncià a la paga de Rector del Seminari per anar acumulant capital per poder fer d'aquella petita i antiga casa, el Casal dels Capellans mallorquins. Comprà les cases que hi havia en els carrers Caldés, Escoles i Montserrat, edificà el tercer pis, on actualment hi ha les instal·lacions de Ràdio Popular, i aixeca també les parets de l'actual capella segons els plànols que el dia 04-09-1879 havia presentat a l'Ajuntament.

Els esdeveniments polítics no havien de trencar el ritme del Seminari

Mn. Pere Josep aconseguí calmar les eufòries polítiques i el Seminari fou la casa a on s'estudiava i es treballava en la formació dels futurs sacerdots. El Govern Provisional de Serrano, la nova constitució de 1869, la recolzada monàrquica d'Amadeu de Savoia, la tercera guerra carlista, la Primera República... foren acontereixements vius, però calia que no es trencàs el ritme formatiu del Seminari Diocesà.

Pere Josep té una fortíssima preocupació. Així com ell tengué seriosos problemes econòmics per arribar al sacerdoti, hi ha molts de fills de menestrals i pagesos que es troben en les mateixes circumstàncies, per això fundà la "Dependència o Seminari Menor" i "Menjador de segona classe", institucions que duraven tot el temps dels estudis eclesiàstics i que miraven d'abaixar els costos materials, posant-hi més part humana, aleshores no tan costosa.

Pel Setembre de 1886 arribava a Mallorca un bisbe valencià després de dos fruitosos pontificats de mallorquins. Mossèn Pere Josep ja era força vell i el bisbe Cervera tenia moltes ganes de fer coses. Va vell i el bisbe Cervera tenia moltes ganes de fer coses. Va trobar un seminari en actitud de creixement i de reformes materials, cosa que li fou plaent. Va tenir l'encert d'anomenar Vice-rector del Seminari a un home que era un potet de seny i que vivia seriosament son sacerdoti, Mossèn Miquel Maura i Montaner, germà del polític Antoni i de l'escriptor Gabriel. Ell fou el bacle de la llarga vellesa de don Pere

PORTAL LATERAL DE LA PARRÒQUA
DE SANTA EULÀLIA A CIUTAT, DE
LA QUE FOU RECTOR AQUEST INQUER

Josep. Compartiren desitjos i anhels i el segon duqué endavant, amb tota finesa, les obres de millora que el Rector vell havia projectat i estalviat per anar fent.

NOTA NECROLÒGICA DEL BUTLLETÍ DEL BISBAT.

"Día 23 de Febrero último (1893) falleció en el Seminario Conciliar de esta Ciudad, el Ldo. M. Ilustre Pedro José Llopart y Campins, Canónigo Magistral de esta Santa Iglesia y rector del Mencionado establecimiento. Nacido en el pueblo de Inca en 1807, manifestó ya desde sus primeros

años su inclinación al estado eclesiástico, y las bellísimas disposiciones de las que más tarde dió gallarda prueba en el desempeño de los cargos de Párroco de Sóller y de Santa Eulalia de esta capital, de Domero de esta Santa Iglesia y más tarde Canónigo Magistral de la misma, y en el difícil y espinoso de Rector de este Seminario que desempeñó por espacio de treinta y cinco años.

Su austera vida, su virtud y sus vastos conocimientos le habían granjeado el aprecio de todos los eclesiásticos de la Diócesis, la mayoría de los cuales habían sido discípulos suyos y que correspondieron á su cariño acudiendo á la conducción de su cadáver al cementerio, resultando ser este acto una manifestación espontánea i espléndida de la gratitud y amor que se le profesaba"

Sabatí

PAPERERIA / LLIBRERIA / DIDÀCTICS / REGALS

Tel. 88 04 40 - Fax 50 24 52 - Apartat 180
Avinguda de Lluç, 68 - 07300 INCA-Mallorca

INSTITUT DE PSICOLOGIA INCA

- * Psicología escolar
- * Psicología clínica (adults i infants)

HORARI DE CONSULTES:

17,30 h. - 20.30 h. de dilluns a divendres

10 h. - 13 h. dimecres i dissabtes

Tel. 88 12 82

C/. PEREZ GALDOS, 147 BAIXOS - INCA.

ELECTRODOMESTICOS

CADENA-MEDITERRANEO

LES OFRECE UNA AMPLIA GAMA
EN TELEVISORES, VIDEOS,
EQUIPOS DE SONIDO Y
TODO TIPO DE ELECTRODOMESTICOS
EN GENERAL.
A UNOS PRECIOS
SIN COMPETENCIA

Gran Vía Colón, 3 - local 4
Teléfono 88 12 96
INCA (Mallorca)

Guarderia Sol Txent

General Luque, 85 (esq. Torreta) - Tel. 50 02 20 - INCA

CENTRO DE IDIOMAS

INGLES FRANCES ITALIANO
ALEMAN SUECO PORTUGUES

Hostals, 54-1.º - Tel. 88 06 25 - INCA (Mallorca)

RACES AUTÒCTONES. El ca rater.

*Per Lorenç Payeras
Tècnic Agrícola*

LES RATES EREN CAÇADES FINS FA POC TEMPS COM UNA ACTIVITAT CINEGÈTICA MÉS DELS MALLORQUINS. LA SEVA CAÇA ERA PRACTICADA AMB AQUEST CA AUTÒCTON PETIT; DELICAT DE FORMES I LÍNIES, SOBRI, ELEGANT, DE CARA ESTRETA I PUNXEGUDA I D'ORELLES BEN DRETES.

A Mallorca eren apreciades les rates d'Albufera frites o aguiades

El ca rater és caçador com ho foren els seus avantpassats i com ho són els seus parents. Aquesta rel de caça li ve de la seva faceta més genuïna: la caça de la rata a barres sense cap tipus d'ajut. Però també és cert que per la seva autonomia i pel seu caràcter li és possible la caça del conill.

Fins a temps recents eren apreciades les rates que es caçaven a Mallorca, sobre tot a S'Albufera, i fent-ne un tipus de frit i aguiat eren consumides per Muro i Sa Pobla. Encara es troben a la Península caçadors quasi professionals que es dediquen a la caça de rates per marges de rius i torrents i per vorerades. Les venen a les tavernes dels pobles on són apreciades frites, com aperitius, com també hi consumeixen ocells petits. Tot això és un costum rural i molt residual.

LA CLÀSSICA RATERA I EL CA RATER

Es cacen les rates amb diversos estris anomenats rateres, però el que aquí ens interessa és que el caçador tengui l'ajut del ca rater. Arreu de la península hi ha agrupacions racials de cans

raters, cans molt funcionals. La seva feina de caçar rates comença per la localització de la lloriguera, gratar per destapar la lloriguera i aconseguir que la rata surti a fora. En aquest moment es tracta d'agafarla i si no, una revinglada i darrera ella. L'astúcia més grossa del ca acaba l'encalç agafant-la i portant-la al caçador.

El seu instint i febre de caça porten aquest ca a adaptar-se a les mil i una formes per tal de satisfer-la. Però és la caça del conill, per la seva semblança, la que li va millor. En la caça de conills el ca rater s'empra per cercar per dins les voreres brutes i abatzer on no s'hi poden aficar altres tipus de cans més grossos. Així el ca rater cerca el conill, basant-se en l'olfacte i en l'oïda i poc en la vista. Dins els batzers els conills ben prest se'n adonen que el ca els va arrera i li fugen

davant davant, això es diu *buidar*, però no ho fan quan els encalcen els cans eivissencs, quan fugen escapats, sino que els fugen poc a poc. Els caçadors diuen que *fan la rata*, però prest o tard han de sortir de l'abatzer i és quan el caçador, escopeta a l'ull, li *fot un tro*. Alguns cans raters, sobre tot si cacen en colles, agafen alguns conills a barres.

La caça de la rata interessa ja no pel seu consum sino per eliminarla de les cases i graners de fora vila a on fan verdadera tala si no se les controla.

Encara que el seu fort és el pèl, és a dir rates i conills, també el ca rater *para ploma* i la porta. Alguns són excel·lents portadors de tords, dels quals troben tots els morts i ferits per dins les mates.

Canon

COPIADORAS - CALCULADORAS - M.E.E. - FAX

AVDA. CIUTAT DE LLOMPOC, 146

antes: GRAN VIA COLON.

TEL. 505391 - FAX. 505125

INCA

OPTICA REAL

sea la diferencia

C/ Obispo Llompart, 2
Tel. 88 09 40
07300 - INCA

discoteca

s'escaire

S'ESCAIRE DISCOTECA
INCA

ABIERTO CADA DIA

BAJOS "BAR SA PUNTA" C/ RENTADORS S/N

L'ase d'estopa.

Setzena cavalcada

Escrit per G.J.

Vàrem menjar síndomes a voler
 No hi ha res com una bona
 panxada de síndomes! D'una part
 tenen el tamany d'una poma, però
 de l'altra tenen el sabor de les
 síndries. De les síndries de
 ferro rovellat, es clar.
 Toca fusta!

Quan foeren les dotze
 arribaren les onze. Bellíssimes,
 altes con una torre, vestides de
 groc i morat, xerrant pels
 colzes. Totes elles fadrines. La
 gent se les mirava sobrevolant
 la teulada com si fossin serps
 calbes, sense potes ni sabates,
 ni res que dur-se a la boca.
 Digueren: "No ens agafareu per
 molt que us poseu les mans a les
 butxaques" Eren temps predemo-

cràtics aquells. Un dia travessà
 el poble un estol de turistes.
 Llençaren dòlars pels carrers i
 les places i marcs, i corones, i
 francs, i sols. I la lluna sortí
 a veure que passava. Tothom s'ho
 passava bomba. Aleshores
 construïren un hotel de dues
 habitacions dobles i tres
 individuals. El primer any el
 setmanari local anuncià la
 situació de *overbooking* turístic
 al poble encara que la regidora
 de foment no se n'adonà del fet.
 Es va originar una gran batalla
 verbal. Els insults més suaus
 foren "bestioles de femer" i "no
 ets més que una grapada de fum
 torrat". Ni les gallines sabien
 on amagar-se. Però no els hi
 sortiren el queixals ni a camí.

Sa Lluerna

flor
 artesanía
 decoració

C/. Aigua, 1

Tel. 50 49 05

INCA

Clavells
 can Llorenç Rigo

Carretera Palma - Inca
 Telèfon 50 46 90

GUARDERIA MENUTS
 Avinguda Germanies 43-45-47
 Tel. 50 33 87
 07300 INCA - Mallorca

MATRICULA ABIERTA

PERSONAL
 ESPECIALIZADO

PELUQUERO
 SALON ESTETICA

Calle San Bartolomé, 49 - Tel. 50 30 13 - INCA
 Para mayor comodidad RESERVE HORA

Arnau Fontanet, un atleta amb molta marxa

Pere Castelló Bergues

ARNAU FONTANET BISQUERRA, DE DEVUIT ANYS, ÉS UN ATLETA INQUER AMB MOLTA MARXA, JA QUE COMPAGINA ELS SEUS ESTUDIS D'ADMINISTRATIU AMB LA SEVA MÉS GRAN AFECCIÓ QUE ÉS L'ATLETISME EN L'ESPECIALITAT DE MARXA. ESTÀ EN LA TERCERA TEMPORADA, PORTA PRACTICANT DOS ANYS, UN PERÍODE MOLT CURT EN EL QUE JA HA ACONSEGUIT MOLTS DE TRIOMFS.

--...a nivell nacional primer en el campionat d'Espanya, pels nascuts a l'any setanta dos a l'edició de l'any passat. Tercer en el campionat d'Espanya en ruta de deu quilòmetres marxa. Per mi ha estat molt important estar en totes les oportunitats a la final d'aquests campionats d'Espanya.

-- *Què esperes fer aquesta temporada que ara ha començat?*

-- He fixat les meves mires a la participació en el campionat europeu, només n'hi ha un que em pot fer ombra i l'any passat ja vaig esser preseleccionat però que per problemes de salut no hi vaig estar gaire bé, però pens que per aquest any estaré en les millors condicions per fer-hi un bon paper.

-- *Arnau Fontanet es mostra molt satisfet de pertànyer al Club Colonya de Pollença. Està a les seves files des de que va començar a practicar aquest esport.*

-- *Què és per tu la marxa atlètica?*

-- No sé que dir-te. M'hi vaig aficar gràcies a Mateu Canyelles, que ja coneixia, i em proposar anar al club de Pollença. Sabia que practicava a vegades aquest esport i vaig anar a cobrir una vacant que hi havia. A

l'escola ja havia guanyat carreres de marxa. Després, ja dins del club, em vaig posar a les ordres de Manel Blanco a Palma. La marxa és un esport molt sacrificat, que si no li dones canya no arribaràs en lloc. També molta gent pensa que la marxa no forma part de l'atletisme, a pesar que a poc a poc va canviant. Hem de tenir en compte que a les olimpíades els marxaires som els que duim els triomfs i les medalles, la gent confia en els marxadors i si no en

duim es defrauden. En el campionat d'Europa que tingué lloc a Split, en Plaza fou l'únic que dintre de l'atletisme conseguí dur medalles.

-- *La marxa, té més dificultats en la seva pràctica devora les altres modalitats d'atletisme?*

-- A simple vista pareix que d'esser més difícil, has de caminar més aviat, però una vegada que t'hi has acostumat és com el córrer. Quan faig marxa sempre vaig tot sol, en rodar per entrenar-me pels quinze quilòmetres no trob ningú que faci marxa, però si que van corrents. A vegades anant pel carrer et diuen afeminat. El matí abans de la carrera de les fires d'Inca un allot m'ha dit *marica*. Encara hi ha fins i tot persones majors que se te queden mirant i ho troben molt estrany.

-- *És un esport desconegut el que tu practiques?*

-- Es coneix bastant però encara li falta un poc de promoció. A nivell nacional ja es donen més beques als marxadors, que abans estaven una mica discriminats. Les institucions es donen compte dels resultats que aconsegueixen els practicants d'aquest esport, que són molts i bons.

-- *A quina carrera t'has sentit més satisfet pel resultat conseguit?*

-- En el primer campionat d'Espanya que vaig anar, només feia tres mesos que entrenava i faltant tres cents metres anava tercer i em va passar davant un gallec, però així i tot vaig estar molt content ja que els altres feia quatre i cinc anys que ja practicaven aquesta modalitat d'atletisme.

-- *Quines són les teves previsions pel futur?*

-- Aquest any, el darrer dins la meua categoria junior, m'agradaria fer els dos primers d'Espanya per poder anar al campionat d'Europa, que es celebrarà a Grècia. Anant, segur, amb en Mateu Canyelles. Estaria molt bé que dos inquers ens trobàssim allà.

-- *A Inca hi ha establerta una prova de marxa atlètica i la primera vegada veres esser tu el guanyador.*

-- Jo crec que és un gran recolzament per a nosaltres els marxadors i és molt important que en el nostre poble es facin aquestes competicions que donen oportunitats a la pràctica de l'esport i demostra el teu saber i el moment de joc en que et trobes. Tenim afició i de cada dia aquestes proves ajuden a fer-la possible. També es fa per primavera la segona prova de marxa, que tingué molt d'èxit, i per aquesta pròxima prova es durà gent de la península.

Restauraciones INCA

restauración muebles
y antiguedades

G. Luque, 76
T. 50 5559

Inca

Sebal, c. b.

C I F. E 07-221.856

José Seguí Sampol

D N I. 41.510.045 - K

REPRESENTACIONES Y DISTRIBUCIONES

FAX (971) 50 52 53
Avda. Reyes Católicos, 99

Tel. 50 28 46
07300 INCA (Mallorca)

-- Com està el tema de les instal·lacions a la nostra ciutat pels marxadors?

-- De moment no va gaire bé per a la nostra especialitat. Només es troben les instal·lacions del poliesportiu municipal i quasi no hi entren. Preferesc anar al polígon industrial. Estic molt més tot sol, però la terra per a la meva especialitat no va bé. Per fer sèries hauré d'anar a Palma.

Ara diuen que és al poliesportiu però no es fa pista d'atletisme ni res semblant, està malament. Jo pens que es tendria que aprofitar ara que el pavelló es construeix de bell nou. Nosaltres els marxadors hem de menester un pis que es denomina tartan. A Inca

només dels atletes que hi ha ja seria rendible i no faria falta anar a Palma a entrenar.

-- Es menester un centre d'alt rendiment a Mallorca.

Sí, l'any passat el meu entrenador, Manel Blanco, va parlar amb el seleccionador nacional de marxa, Marín, que es troba a Sant Cugat en el centre d'alt rendiment. M'havien de fer unes proves que no es pogueren dur a terme per mor dels problemes esmentats de salut. actualment només puc entrenar dues hores diàries els matins, ja per la tarda he d'anar a classe i per estudiar em queda poc temps. En aquestes condicions es fa molt difícil compaginar esport i estudi.

PER UN CATÀLEG DIGNE, ARA !

Cemalu

PUB

INCA

- Colchas
- Cortinas
- Edredones
- Cuadrantes

Llanyflex

Bazar del Colchón
y del Bebé

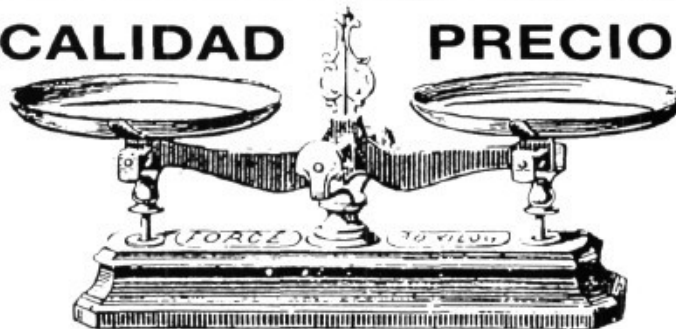
Calle Hostals, 3
Teléfono 50 55 82

Plaza Española, 33

07300 INCA (Mallorca)

CALIDAD

PRECIO

SUPER INCA

Estimem la nostra llengua

Bernat Forteza

Parlem bé

El conegut autor Antoni Ferret en el seu llibre "Parleu més bé el català" ens diu:

" La influència dels mitjans socials de cultura fa que hom faci servir només aquell sinònim que s'adiu tant amb l'expressió castellana que sent o que llegim correntment o bé que expressi el seu pensament per altres viarans, sovint més imprecisos i menys pràctics que aquells que els nostres avantpassats havien trobat i consagrat "

Si no empram la nostra llengua sense impureses de cap mena, anirà morint a poc a poc i se sentirà engrillonada per paraules mal sonades. Cal recuperar el bon parlar i lluitar perquè aquesta llengua, aquesta ben volguda llengua nostra, sigui un mitja de comunicació, d'enteniment i d'integració entre totes les persones que formen els països catalans.

Seguirem la llista de barbarismes continuant la de números anteriors.

Mal dit

cucaratxa
cucurutxo
cuentista
cuento
culebra
cumpleaños
cuna
curtidor
cutxillada

Ben dit

cuca molla
paperina
comediant
conte
colobra
aniversari
bre
adobador
ganivetada

***APORTACIÓ AL CONVENI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA*

Premsa Forana de Mallorca i la Conselleria de Cultura,
Educatió i Esport del Govern

La llengua,
feina
de tots

VILANOVA

PAPELERIA Y
LIBRERIA

Costa y Llobera, 208
☎ 502880

INFORMATICA Y
MUEBLES OFICINA

Hostels, 47
☎ 504229

07200 INCA

**Con apenas 5.000^{Pts.}
al mes Sa Nostra
me da el**

10%

**Y cuando Sa Nostra
dice que da el 10%,
es un 10%.**

**"SA NOSTRA"
CAJA DE BALEARES**

García Cosmetics

ESPECIALIZADO
EN PROFESIONALES

PARA PÚBLICO
EN GENERAL

PELUQUERIA
PERFUMERIA
MANICURA
BELLEZA
ESTETICA

- POSTERS Y REVISTAS
DE PELUQUERIA

- PRODUCTOS "WELLA"

* REPARAMOS
SECADORES
DE CASCO
Y DE MANO

ARTICULOS Y MUEBLES DE
PELUQUERIA Y ESTETICA

DISTRIBUIDOR OFICIAL

MILANO - ITALY

- BARRA DE LABIOS
- LACA DE UÑAS
- MAQUILLAJE

- TODO TIPO DE CREMAS
Y CHAMPÚS
- PRECIOS ASEQUIBLES
- CALIDAD INTACHABLE

AVENIDA DE ALCUDIA, 186

TELEFONO 50 59 21

INCA MALLORCA